

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

HUDEBNÍ UMĚNÍ

HOUSLE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ITZHAK PERLMAN – OSOBNOST A PROFIL INTERPRETA

Anna Masojídková

Vedoucí práce: prof. ŠTRAUS Ivan

Oponent práce: prof. PAZDERA Jindřich

Datum obhajoby: 7.9.2020

Přidělovaný akademický titul: Bc.A

Praha, 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Violin

BACHELOR'S THESIS

**ITZHAK PERLMAN – PERSONALITY AND PROFILE OF THE
INTERPRET**

Anna Masojídková

Thesis Supervisor: prof. ŠTRAUS Ivan

Thesis Opponent: prof. PAZDERA Jindřich

Date of thesis defense: 7.9.2020

Academic title granted: BcA.

Prague, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Itzhak Perlman – osobnost a profil interpreta

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato práce poskytuje stručný vhled do dosavadního života houslového virtuóze Itzhaka Perlmana. Popisuje události a setkání, které ho na jeho hudební dráze ovlivnily, a charakterizuje jeho přínos v oblasti klasické hudby i dalších hudebních žánrech.

Abstract

This bachelor's thesis provides a brief insight into the life of the violin virtuoso Itzhak Perlman. It describes events and encounters, that have influenced him on his musical path, and characterizes his contribution in the area of classical music and also in other musical genres.

Klíčová slova

Perlman, hudební interpreti, housle, hudební osobnosti, houslisté

Key words

Perlman, musical interprets, violin, musical personalities, violinists

Obsah

1	Úvod	7
2	Dětství v Izraeli	8
2.1	První setkání s houslemi	8
2.2	Obrna	9
2.3	Studia na konzervatoři	9
2.4	Ed Sullivan a cesta do USA	11
3	Studia v USA	12
3.1	Počátky studií	12
3.2	Dorothy DeLay	12
3.3	Ivan Galamian	13
3.4	Jasha Heifetz	13
3.5	První koncertování	14
3.6	Leventrittova soutěž	15
4	Významné spolupráce a nahrávky	16
4.1	Projekt „Pstruh“	16
4.2	Zubin Mehta a Izraelská filharmonie	17
4.3	Daniel Barenboim	18
4.4	Vladimir Ashkenazy	18
4.5	Samuel Sanders	19
4.6	Pinchas Zukerman	19
4.7	Ostatní	20
5	Další profesní aktivity	22
5.1	Jazz	22
5.2	Klezmer	22
5.3	Filmová hudba	22
5.4	Pedagogická činnost	23
5.5	Dirigování	23
6	Nástroje	24
7	Ocenění	25
8	Závěr	26
9	Seznam literatury	27

1 Úvod

Na Itzhaka Perlmana jsem poprvé narazila již ve velmi útlém věku, byl jedním z prvních houslistů, které jsem slyšela hrát, a okamžitě se stal mým velkým houslovým hrdinou a zdrojem inspirace. To mi vydrželo dodnes, přestože jsem se za těch mnoho let, co se hře na housle věnuji, seznámila s mnoha dalšími interprety. Z toho důvodu bych mu chtěla tuto práci věnovat.

Cílem této práce je poskytnout stručný, ale ucelený zdroj informací o dosavadním životě tohoto interpreta, od jeho původu a houslových počátků, přes studia v USA, významná turné a vystoupení, až po jeho hudební přínos v podobě četných nahrávek mnohdy přesahujících žánr klasické hudby.

Důraz je kladen také na další interprety a hudebníky, se kterými se Perlman za svou kariéru setkal a spolupracoval, a kteří přispěli k formování jeho hudební osobnosti. Jádrem práce je Perlmanův přínos a působení na poli klasické hudby jakožto interpreta, ovšem stručně jsou zde charakterizovány i jeho další projekty a činnosti přesahující tento žánr, jeho dirigentská dráha a pedagogická činnost.

2 Dětství v Izraeli

Itzhak Perlman se narodil 31. srpna 1945 v Tel Avivu. V Evropě končila 2. světová válka (Německo kapitulovalo 8. května 1945), avšak na některých místech ve světě se stále bojovalo a na Blízkém Východě to začínalo vřít. Podle jedné historiky dokonce jednoho dne přistála kulka těsně vedle postýlky malého Itzhaka, jediného potomka Chaima a Shoshany Perlmanových.

Jeho rodiče byli Židé polského původu, kteří na začátku třicátých let nezávisle na sobě emigrovali do Palestiny – dnešního Izraele. Byla to pro ně cesta do neznáma. Cestovali lodí a nevěděli, co je čeká. V Palestině neměli rodinu ani přátele. Chaim začal po příjezdu pracovat na stavbě a Shoshana v holičství. Tam se také Perlmanovi rodiče seznámili. Shoshana Chaima naučila svému řemeslu a společně si otevřeli vlastní holičství v centru Tel Avivu, dnešním starém městě.

Pronajímali si pokoj v bytě naproti holičství a vedle zoologické zahrady. Perlman vzpomíná, že žili ve velmi skromných poměrech. Peněz měli pomálu a šetřili, jak to jen šlo, aby si mohli celý byt koupit. Běžně večeřeli kus vodního melounu a krajíc chleba, v pátek na šábessovou večeři mívali trochu kuřete s játry.

2.1 První setkání s houslemi

Ani jeden z Perlmanových rodičů nebyl hudebník. Velmi rádi ale poslouchali klasickou hudbu z rádia. Perlman si již ve velmi útlém věku s rádiem prozpěvoval opery a napodoboval zvuky různých nástrojů – to mu šlo velmi snadno, protože měl vrozený dar absolutního sluchu.

Tak se zrodil zájem malého Itzhaka o hudbu a konkrétně o housle – jejich zvuk mu učaroval. Sám o sobě tvrdí, že měl od malička velmi dobrou představu o zvuku a jak ho na houslích tvořit, což bylo velkou výhodou pro další vývoj jeho hry na housle. Perlman věří, že houslista, který ho svým vystoupením v rádiu tenkrát inspiroval, byl Jasha Heifetz, jeho celoživotní houslový vzor.

Prosil tedy rodiče, aby mohl hrát na housle. Rodiče souhlasili a vzali ho na Tel Avivskou *Shulamitinu konzervatoř*. Tam Perlmana ovšem nepřijali, protože byl na začátek studia příliš mladý – byly mu pouhé tři roky.

Aby ho alespoň trochu utěšil, pořídil mu tatínek v místní zastavárně malé dětské housličky. Byly spíše hračkou než hudebním nástrojem. Tak vznikl nepravdivý příběh o tom, že se Perlman naučil sám hrát ve třech letech na „toy fiddle“. On sám pravdivost této historiky popírá. Když prý na housle zkusil zahrát, měly tak hrozný zvuk, že je „zahodil“ a počkal, až bude starší a bude moci začít řádně studovat na konzervatoři.

2.2 Obrna

Na podzim 1949 však Perlmana s rodinou postihla tragédie. Svět zasáhla epidemie přenosné dětské obrny – na půl milionu lidí zemřelo, nebo zůstalo paralyzovaných. Také malý Itzhak se nakazil a strávil téměř tři týdny v nemocnici. Nemoc měla velmi těžký průběh. Jednoho rána se podle jeho slov probudil a necítil nohy. Jeho otec vzpomínal, jak za ním přišel doktor a pověděl mu, že je Itzhak v pořádku. Šel tedy za ním a když ho uviděl, došlo mu, že „v pořádku“ znamenalo pouze skutečnost, že je pořád naživu. Domů ho musel nést v náručí.

Dětská přenosná obrna neboli *poliomyelitida* je virové onemocnění postihující především děti a mladistvé, ve vzácných případech se jí však mohou nakazit i dospělí. Je vysoce infekční a v nejtěžších případech napadá centrální nervový systém – mozek a míchu. Přenáší se nejčastěji kontaminovanými potravinami či nápoji, ale je znám i přenos kapénkami od jiného člověka, který je bacilonosičem.

Těžší forma nemoci, ve kterou se rozvine asi u 0,5 % případů, postihuje centrální nervovou soustavu a, pokud se rozvine až v paralytickou dětskou obrnu, zanechává trvalé následky v podobě ochrnutí dolních končetin. Může však zasáhnout i svaly krku, hlavy či bránice. Následky jsou doživotní a postižené končetiny mohou být bolestivě zdeformované.

Perlman strávil další rok rehabilitací. Podařilo se mu získat kontrolu nad horními končetinami, avšak nohy má od té doby nenávratně paralyzované. K chůzi dodnes používá berle a nohy mu drží v jedné poloze speciální ortézy. K rychlejšímu pohybu od roku 2018 užívá zvláštní elektrický skútr *Amigo*.

Perlman vzpomíná na své rodiče s velkou vděčností, jelikož se k celé situaci postavili naprosto skvěle. Snažili se mu dopřát normální dětství a chovali se k němu, jako by se nijak nelišil od ostatních dětí. Díky tomu se nikdy necítil našťvaný nebo ublížený. Na své omezení si velmi rychle zvykl a žil v podstatě běžný život malého chlapce. Měl kamarády, se kterými si každý den hrával, a ve škole patřil k nejlepším žákům.

2.3 Studia na konzervatoři

Když bylo Perlmanovi pět let, přihlásili ho rodiče znovu na Shulamitinu konzervatoř.

Shulamitina konzervatoř byla první hudební školou v Tel Avivu. Založila ji v roce 1910 Shulamit Ruppínová ve staré části města nazývané Jaffa. Rychle se stala centrem společenského dění v Tel Avivu. Studovalo tam asi 40% místních dětí. Po smrti paní Ruppínové v roce 1912, tedy krátce po založení školy, se stal jejím ředitelem švýcarský houslista Moshe Hupenko. Na této pozici strávil čtyřicet let.

Vedle Itzhaka Perlmana na škole studoval také světoznámý houslista Ivry Gitlis, klavíristka Pnina Salzmanová nebo budoucí izraelský premiér Moshe Sharett.

Napodruhé byl Perlman na školu přijat a začal studovat pod vedením profesorky Rivky Goldartové.

Rebecca Riva Rivka Weisbord Goldgart se narodila v roce 1903 v Litvě ve městě Kaunas do rodiny hudebníků, ve které převládali houslisté a klavíristé. Hru na housle studovala v Rusku na *Petrohradské konzervatoři* u Leopolda Auera. Po první světové válce se s rodinou přestěhovala přes Sibiř do Harbinu v Číně. Vdala se za podnikatele v průmyslu Mendela Menachema Goldgarte a v roce 1925 se usadili v Tel Avivu, kde začala učit na první izraelské Shulamitině konzervatoři. Na začátku padesátých let na této škole přijala do své třídy tehdy pětiletého Itzhaka Perlmana. Vedla ho osm let, až do jeho odchodu do Spojených států v roce 1958. Zemřela v roce 2002.

Byla jedinou profesorkou, u které v Izraeli studoval, strávil s ní celkem osm let. Vzpomíná na ni takto: „V podstatě mi říkala, co mám dělat. Říkávala ‚Tohle je špatně‘ a ‚Tohle je k ničemu.‘ a ‚Ty necvičíš!‘. Byla jednou z učitelek staré školy. Ale byla velmi dobrá. [...] Byla velkou ruskou tradicionalistkou a říkala mi, že musím dělat to, co Heifetz – cvičit každý den stupnice.“

Když nebyla s jeho výkony spokojená, vinila Perlmanovy rodiče, že ho málo vedou ke cvičení. Rodiče tedy začali dohlížet na to, aby cvičil každý den tři hodiny. Perlman prý cvičení nenáviděl a každý den se nemohl dočkat, až bude mít splněno. Dodnes podle jeho slov cvičení nemá rád, ale ví, kdy je potřeba. N Nemá ale žádnou „cvičební“ rutinu jako mnozí z jeho kolegů, kteří například hrávají denně po ránu stupnice. V dětství prý často „podváděl“ a využíval toho, že jeho rodiče nebyli muzikanti a hudbě ani cvičení nerozuměli. Trávil ony tři povinné hodiny tím, že prostě vyluzoval na housle s minimální snahou všelijaké zvuky a za cvičení tuto činnost vydával.

Sám o sobě tvrdí, že nebyl žádné „wunderkind“ – zázračné dítě a byl tomu rád. Stačilo mu jeho fyzické postižení a nechtěl se odlišovat ještě dalším způsobem.

Hraní na housle a vystupování však miloval. Stále se zlepšoval a sílila v něm touha stát se profesionálním houslistou. Hrát v sedě ale byla nevýhoda, lidé si podle jeho slov často „nedokázali odmyslet berle“. Uznávali sice, že má talent a často ho chválili za krásný zvuk. Pochybovali ale o tom, že se bude moci houslím věnovat profesionálně kvůli omezením spojeným s jeho paralyzovanými nohama.

Z pochybností o jeho schopnostech a profesionálních možnostech jej vyvedl až slavný houslista Isaac Stern, kterému zahrál jako desetiletý. Potvrdil, že je Perlman výjimečně nadaný a povzbudil jej, aby snahu o profesionální kariéru nevzdával. V této době také Perlman odehrál svůj první sólový recitál.

Ve dvanácti letech dostal možnost zahrát svému dalšímu houslovému vzoru – tehdy jednačtyřicetiletému Yehudi Menuhinovi, od kterého ke své obrovské radosti dostal podepsanou fotografii s věnováním. Shodou okolností dnes Perlman hraje na Menuhinův tehdejší nástroj (*Soil Stradivarius, 1714*).

2.4 Ed Sullivan a cesta do USA

Velký přelom v Perlmanově kariéře nastal v roce 1958, kdy mu bylo třináct let. Americký impresárió Ed Sullivan vyslal do Izraele své hledače talentů pro epizodu své televizní show. Též chtěl zorganizovat turné po Spojených státech s názvem *Caravan of Stars*, ve kterém chtěl představit nejnadanější izraelské umělce. Na konkurz konající se v budově Z.O.A v Tel-Avivu dorazili lidé nejrůznějších zaměření z celého Izraele – instrumentalisté, tanečníci, zpěváci, komici. Z nich Sullivanovi zástupci vybrali několik finalistů. Poté on sám přijel do Izraele, aby mu vybraní umělci zahráli.

Malý Perlman byl vybrán, aby se představil v živém přenosu Sullivanovy show v New Yorku. Na konkurzu hrál v sedě s berlemi položenými u nohou, tak jako hrává dodnes. Perlman o něm mluví jako o „úžasném gentlemanovi“. Sám si však myslí, že nebyl vybrán pouze na základě hudebního talentu, ale že ve výběru hrál roli i fakt, že byl malý, roztomilý a o berlích a Ed Sullivan jako zkušený obchodník věděl, co se bude dobře „prodávat“ americké veřejnosti.

V živém přenosu však Perlman svůj talent potvrdil. I přes podivné obsazení orchestru (podle Perlmanových slov ho doprovázely pouze dvojce housle, dvě violoncella a „hromada“ dechů) zahrál s naprostým přehledem Mendelssohnův houslový koncert e-moll.

3 Studia v USA

Po úspěšném vystoupení v Sullivanově show zůstal Perlman s matkou v New Yorku. Snil o tom, že zkusí štěstí ve Spojených státech a dokončí tam svá studia u známého profesora Ivana Galamiana na proslavené *Juilliard School of Music*. Show Eda Sullivana byla skvělou příležitostí, jak tento sen proměnit v realitu.

3.1 Počátky studií

Byl tedy přijat do Galamianovy třídy. Trvalo však několik měsíců, než s ním slavný profesor začal pracovat. Ze začátku se mu věnovala pouze jeho asistentka, dnes také významná houslová pedagožka, Dorothy DeLay. Perlman vzpomíná, jak si ho přišla poprvé poslechnout do hotelu, ve kterém s matkou po odvyhlání show bydleli. Perlman zrovna nebyl v nejlepším rozpoložení, cítil se nešťastný a opuštěný. Chyběl mu otec, který zůstal v Izraeli, aby se staral o rodinný podnik. Chyběli mu přátelé i škola. Navíc neuměl téměř vůbec anglicky, což pocit vykořenění v nové zemi ještě prohloubilo.

Do hotelu tehdy přišla anglicky hovořící dáma, které Perlman nerozuměl ani slovo. Vzal tedy raději do rukou housle a zahrál jí. Tak začala jejich dlouholetá a úspěšná spolupráce.

Perlman vzpomíná, že trvalo asi půl roku, než si na nové prostředí zvykl. V New Yorku si s matkou pronajali malý jednopokojový byteček s kuchyňkou nad prodejnou alkoholu. Tam strávili téměř rok, než Perlmanův otec prodal byt a holičství v Tel Avivu a přijel za nimi do USA. Zde také tehdy třináctiletý Perlman absolvoval první soukromé hodiny angličtiny, aby byl schopný naplno studovat.

Perlman jezdíval taxíkem na Juilliard School, která tehdy ještě nesídlila v *Lincolnově centru*, nýbrž v budově dnešní *Manhattan Music School*. Do školy musel vcházet kvůli schodišti a svému tělesnému postižení bočním vchodem.

3.2 Dorothy DeLay

Na profesorku DeLay vzpomíná s velkou vděčností, i když připouští, že jejich spolupráce nebyla ze začátku jednoduchá. Přistupovala totiž k učení úplně jinak, než byl Perlman do té doby zvyklý. Na rozdíl od Rivky Goldgart, která mu vždy dala přesný návod, co a jak udělat, vyžadovala Dorothy DeLay aktivní přístup. Zahrál jí skladbu a ona se ho zeptala, co si o svém vystoupení myslí a jak by ho šlo zlepšit. Perlman její otázky ze začátku nesnášel. Chtěl po ní, aby mu jasně řekla, co má dělat. Ona však odmítala dávat jakékoli návody. Chtěla své studenty přimět o hraní více přemýšlet. Sami měli poznat, kde mají slabá místa a čím je zlepšit, ať už šlo o intonaci, frázování nebo „timing“. To přispívalo k rozvíjení jejich hudební představitosti a vytváření vlastních „originálních“

konceptů provedení skladeb. Říkávala: „Když si na to dokážeš přijít sám, pak je to tvoje.“

Také rád vzpomíná na to, jak profesorka DeLay reagovala, když zahrál nějaký tón falešně: „Cukroušku,“ – tak ho vždy oslovovala – „jaké je tvé pojetí tónu Gis?“

Kromě pečlivého hudebního „výcviku“ vyžadovala profesorka DeLay po studentech, aby kreslili, rozeznávali různé odstíny barev a chodili do galerií a muzeí. Razila názor, že všechny umělecké disciplíny spolu velmi úzce souvisejí.

3.3 Ivan Galamian

Vyučovací postupy Ivana Galamiana se od postupů Dorothy DeLay výrazně lišily. Byl „stará škola“. Jeho styl učení byl o hodně „přímější“ a mnohem více se blížil vedení Perlmanovy první profesorky z Izraele, Rivky Goldgart. Měl jednotný systém, který aplikoval na všechny své studenty bez ohledu na to, jak talentovaní byli. Vždy z nich vytvořil přinejmenším slušné houslisty. Jejich hraní komentoval stylem: „Tohle je dobře, tohle špatně, udělej to tak a tak.“ Dal jim tedy přesný návod, jak by se podle jeho názoru mělo k jednotlivým skladbám přistupovat a jak je to „správně“.

Perlman na něj vzpomíná jako na velmi logického a přímého člověka, který však měl i smysl pro humor. Na hodinách býval přísný, ale nikdy neztratil nervy a často prý říkával: „Když budeš dělat, co říkám, budeš to schopný zahrát.“. Kombinoval ruskou a francouzskou houslovou školu a měl specifické francouzsko-belgické držení smyčce.

Dalo by se tedy říci, že profesor Galamian byl naprostým protipólem paní DeLay, která kladla mnohem více důrazu na individualitu a představivost studentů. Navzájem se jejich postoje velmi účinně doplňovaly.

Mezi další slavné houslisty ze třídy Ivana Galamiana patří Perlmanův celoživotní přítel Pinchas Zukerman, sestry Ani a Ida Kavafianovy, Kyung-wha Chung nebo Michael Rabin. Z nejúspěšnějších studentů Dorothy DeLay, která také studovala u Galamiana, můžeme jmenovat třeba houslisty jako Shlomo Mintz, Midori Goto, Anne Akiko-Meyers, Sarah Chang nebo Gil Shaham.

3.4 Jasha Heifetz

Dalším inspirativním zážitkem bylo pro Perlmana v roce 1959 setkání s legendárním Jaschou Heifetzem, který přijel navštívit Juilliard. Bylo vybráno několik studentů, kteří mu měli zahrát, a mezi nimi i mladý Perlman. Tehdy studoval Španělskou symfonii Eduarda Lala. Provedl tedy před mistrem skladbu a ten jeho vystoupení okomentoval pouze slovy „velmi dobře“. Profesor Galamian

tedy vyzval Perlmana k odchodu, ale Heifetz ho zastavil: „Ne tak rychle, ještě bych si rád poslechl nějaké stupnice.“.

Byl proslulý svým názorem, že to, jak houslista zvládne zahrát stupnice, značně vypovídá o jeho technickém základu a celkových předpokladech pro hraní. Žádal tedy mladého houslistu na přeskáčku o obtížné stupnice, ale i arpeggia a dvojhmaty. Perlman měl však v tomto směru velmi pečlivou průpravu. Profesorka Rivka Goldgart byla velkou Heifetzovou obdivovatelkou a převzala i mnoho jeho názorů a postupů pro vyučování houslové hry. Vyžadovala, aby Perlman od malička hrál stupnice každé ráno a měl je stále „v prstech“. Díky tomu tedy úspěšně prošel Heifetzovým testem a vysloužil si mistrovo uznání.

3.5 První koncertování

Velkou průpravou pro sólovou kariéru bylo pro Perlmana vystupování v hotelech, které zařizovala škola, a také na židovských benefičních večeřích. Mladí hudebníci byli po večeři představováni hostům luxusních hotelů, kterým měli zahrát. Byly to velmi nepříznivé podmínky a nepříjemné ovzduší, vzpomíná Perlman. Většinou se hrálo až kolem půlnoci, hosté byli plní jídla, často opilí. Hudebníci je moc nezajímal a bylo velmi těžké je svým hraním zaujmout či získat alespoň trochu jejich pozornosti. Navíc ještě do svého hraní Perlman často slýchal řinčení příborů, které číšníci v průběhu jeho vystoupení sklízeli, a hlasité hovory lidí komentujících jídlo, které jim bylo předtím servírováno k večeři.

Takto vystupoval po hotelech několik let a po těchto zkušenostech byl pro něj debut v *Carnegie Hall* 5. března roku 1963 opravdovým svátkem, přestože hrál velmi technicky náročný první koncert fis-moll *Henryka Wieniawského*. Užíval si skutečnost, že publikum do sálu přišlo jen proto, aby si ho poslechlo. Lidé během jeho hraní nejedli ani nepili a věnovali mu plnou pozornost.

Ve stejném roce dokončil svá studia na Juilliardu a v létě se seznámil se svou budoucí manželkou, Toby Friedlanderovou. Oba houslisté se účastnili Letního hudebního tábora v Upper New York state, kde Perlman vystupoval na nedělním večerním koncertě účastníků. Hrál Ravelova Cikána a na Toby jeho vystoupení tak zapůsobilo, že šla po koncertě do zákulisí a zeptala se ho, jestli si ji vezme za ženu. Tehdy sedmnáctiletého Perlmana to naprosto ohromilo. Na dívky v té době neměl ani pomyslení, věnoval se především houslím, takže na začátku jejich vztahu byli pouze dobrými přáteli. Toby vzpomíná, jak byla nešťastná, když Perlman svůj postoj k dívkám asi rok po jejich seznámení přehodnotil a našel si jinou přítelkyni, protože do něj byla celou dobu beznadějně zamilovaná. Obrnila se však trpělivostí a asi po roce, kdy Perlmanův první vztah skončil, se jejich přátelství začalo postupně přetvářet v romantický vztah.

3.6 Leventrittova soutěž

V roce 1964 přišel po Show Eda Sullivana další velký kariérní zlom. Perlman zvítězil na *Leventrittově soutěži*, v té době jedné z nejprestižnějších soutěží pro mladé profesionální houslisty a klavíristy ve Spojených státech. Součástí ceny byla peněžní částka tisíc dolarů, smlouva s nahrávací společností *RCA Red Seal Records* a hlavně několik vystoupení s New Yorkskou filharmonií, Clevelandským orchestrem a dalšími významnými americkými orchestry. Toto „turné“ po státech, které po soutěži následovalo, jej v očích veřejnosti jako houslistu ještě více proslavilo a naplno odstartovalo jeho kariéru předního světového sólisty.

Vedle Perlmana patří mezi držitele Leventrittovy ceny mimo jiné také houslisté Pinchas Zukerman a Kyung-wha Chung, nebo klavíristé Michel Block a Joseph Kalichstein, který je dnes shodou okolností Perlmanovým kolegou v profesorském sboru na Juilliard School of Music.

Ve stejném roce se znovu objevil jako host v Show Eda Sullivana – tentokrát zahrál Wieniawského druhý koncert d-moll. V té samé epizodě vystoupila vedle Perlmana také slavná rocková kapela *The Rolling Stones*.

V roce 1967 zažil Perlman i velkou radost v osobním životě. Po třech letech vztahu se oženil s houslistkou Toby Friedlanderovou. Mezi svatebními hosty byl mimo jiné i jeho houslový vzor Isaac Stern, který ho tenkrát v Izraeli povzbudil a inspiroval k pokračování studií v zahraničí, konkrétně v USA. Stern ve té době okomentoval Perlmanovo hraní v rozhovoru pro *Newsweek* slovy: „*Jeho talent opravdu nemá limity, nikdo se ani neblíží tomu, co on s houslemi dokáže.*“.

4 Významné spolupráce a nahrávky

V šedesátém sedmém roce vznikla jeho vůbec první nahrávka s RCA Red Seal Records. Nahrávací smlouva byla součástí Leventrittovy ceny. S Bostonským symfonickým orchestrem natočil Prokofjevův druhý koncert g-moll a koncert d-moll Jeana Sibelia a v rámci další nahrávky v tom samém roce s nimi také nahrál koncerty Antonína Dvořáka (a-moll), Pjotra Iljiče Čajkovského (D-dur) a Dvořákovu Romanci op. 11. O dva roky později vznikly dvě další nahrávky pro RCA: Prokofjevovy houslové sonáty s klavíristou Vladimírem Ashkenazym a pro jiné odvětví RCA zvané *Gold Seal* byla nahrána Lalova Španělská symfonie a Koncertní rapsodie Tzigane Maurice Ravela za doprovodu Londýnského symfonického orchestru řízeného André Previnem.

Itzhak Perlman za svojí dlouhou a úspěšnou kariéru spolupracoval s mnoha dalšími předními osobnostmi světové hudební scény. Dlouhodobě spolupracoval však jen s několika hudebními virtuózy, kteří zároveň byli nebo stále jsou jeho blízkými přáteli.

4.1 Projekt „Pstruh“

Známým projektem, při kterém Perlman spolupracoval se svými přáteli, bylo živé provedení Schubertova kvintetu „Pstruh“ pro klavír, housle, violu, violoncello a kontrabas na druhém ročníku *Southbankského hudebního festivalu* v Londýně roku 1969.

Do Londýnské čtvrti *SoHo* se sjeli mladé sólistické hvězdy a dobří přátelé, aby se propojili v komorní těleso a dali vzniknout hudebnímu zážitku, který se již nikdy znovu neopakoval – Itzhak Perlman na housle, Pinchas Zukerman na violu, klavírista Daniel Barenboim a violoncellistka Jacqueline du Pré a na kontrabas tehdejší šéfdirigent a hudební ředitel Los Angeleské filharmonie Zubin Mehta.

Mehta se kontrabasu profesionálně nevěnoval přes deset let, takže jeho příjezdu do Londýna předcházelo několik týdnů intenzivního cvičení, aby se dostal znovu „do formy“. Tento čas si na cvičení vyhradil, přestože byl čerstvě ženatý, a do Londýna ho doprovodila jeho novomanželka, hollywoodská herečka Nancy Kovack. Po úspěšném vystoupení si z něj Perlman dělal legraci: „Zubine, slyšel jsem, že se uvolnilo místo kontrabasisty v Bostonském symfonickém orchestru!“

Houslista a violista Pinchas Zukerman dorazil do Londýna také v doprovodu manželky, flétnistky, se kterou se seznámil na Juilliardu. Vzal ji s sebou především proto, aby mu na místě pomohla vybrat správný nástroj na koncert. Měl se vyrovnat skvělým nástrojům ostatních sólistů – Perlman a du Pré hráli oba na nástroje z dílny Antonia Stradivariho – co se týče kvality a objemu zvuku. Nakonec našli ten pravý nástroj u odborníka na hudební nástroje Charlese Biera.

Tehdy třiaadvacetiletý Itzhak Perlman byl v Londýně s manželkou Toby i dětmi jako první, jelikož tam již týden nahrával své druhé CD s Vladimírem Ashkenazym.

S celým projektem přišel Daniel Barenboim, který byl hudebním ředitelem londýnského festivalu. Byl to riskantní podnik dát dohromady pět výrazných sólistů, aby se v rámci pár dní dokonale sešli a vytvořili společně komorní těleso. Ale výsledek stál rozhodně za to, koncert měl velký úspěch a dodnes z něj existuje skvělá živá nahrávka.

Se všemi členy souboru, kromě Jacqueline du Pré, která sólovou kariéru ukončila roku 1973 kvůli roztroušené skleróze, Perlman průběžně spolupracoval během celé své dosavadní kariéry.

4.2 Zubin Mehta a Izraelská filharmonie

Se Zubinem Mehtou, který se roku 1977 stal šéfdirigentem Izraelské filharmonie (v roce 1981 byl jmenován jejím doživotním hudebním ředitelem), a jeho orchestrem absolvoval Perlman několik turné po celém světě a z jejich spolupráce vzniklo mnoho nahrávek. Mezi roky 1978 a 1981 ještě Mehta působil jako šéfdirigent Newyorské filharmonie. S tímto orchestrem natočili pro Deutsche Gramophon v roce 1987 CD s virtuózními houslovými skladbami od Saint-Saense, Sarasateho, Chaussona a Ravela. S Izraelskou filharmonií má na kontě nahrávek více, všechny pro společnost EMI Classics: například houslový koncert Arama Chačaturjana a Čajkovského Meditaci (1984), Bruchův koncert a Skotskou fantazii (1988) nebo koncerty Dmitrije Šostakoviče a Alexandra Glazunova (1989).

Z mnohých turné, které s orchestrem za svou dlouhou kariéru absolvoval, bylo asi nejvýznamnější jednak politicky, ale pro Perlmana i osobně, turné do Ruska v roce 1990. Jeho návštěva Moskvy byla domluvená už asi dvacet let předtím, ale v důsledku vyhocení celosvětové politické situace bylo jeho vystoupení zrušené. Perlman vzpomíná, jak na Kennedyho letišti cestou na turné obdržel telefonát z ruské strany, že bohužel není dostatek hotelových pokojů pro hráče orchestru, takže musí celou akci zrušit. O to významnější však bylo, když se o dvacet let později stejná akce vydařila a celé turné úspěšně proběhlo. O této akci vznikl dokumentární film *Perlman in Russia*. Podle Perlmanových slov byl jedním z emočně nejsilnějších zážitků jeho života okamžik, kdy se po posledním koncertě v Moskvě rozhodl přidat izraelskou národní hymnu *Hatikvah* a celé ruské publikum se na její provedení postavilo. Hráči orchestru měli slzy v očích a Perlman sám také plakal. Ohlasy na turné byly skvělé. Obecenstvo přijalo izraelské pojetí hudby svého „národního“ skladatele P. I. Čajkovského velmi vřele. Především ho nadchlo, s jakým zápalem a výrazem izraelský orchestr i sólista hráli.

4.3 Daniel Barenboim

S Danielem Barenboimem spolupracoval Perlman především jako s dirigentem. Roku 1987 ale společně nahráli kompletní Mozartovy sonáty pro housle a klavír pro společnost Deutsche Gramophon. V roce 1995 se k nim připojil legendární violoncellista Yo-Yo Ma a zahráli za doprovodu Berlínské filharmonie, kterou Barenboim dirigoval od klavíru, Beethovenův Koncert C-dur pro klavír, housle a violoncello. S Berlínskou filharmonií řízenou Danielem Barenboimem nahrál Perlman mnoho velkých kusů houslové literatury, například Brahmsův koncert D-dur, op. 77 (EMI Classics, 1992) nebo Koncert D-dur L. van Beethovena op. 61 a jeho dvě Romance op. 50 a 60 (EMI Classics, 1989).

Barenboim také dirigoval *Orchestre de Paris* při doprovodu Perlmanových nahrávek Vieuxtempsových koncertů (4 a 5), Lalovy Španělské symfonie, Saint-Saensova koncertu B-dur a druhého koncertu d-moll Henryka Wieniawského. Se stejným dirigentem a Chicagským symfonickým orchestrem Perlman nahrál houslový koncert Edwarda Elgara a v roce 1997 Mendelssohnův koncert e-moll a Brahmsův Dvojkonzert a-moll, op. 102 pro housle a violoncello s již zmiňovaným Yo-Yo Mou. Stejnou skladbu dříve (v roce 1980) natočil s legendárním violoncellistou Mstislavem Rostropovičem, dirigentem Bernardem Haitinkem a nizozemským *Královským orchestrem Concertgebouw*.

S Yo-Yo Mou se ke společné práci vrátili roku 2010, kdy nahráli Mendelssohnova klavírní tria op. 49 a 66 pro společnost *Sony Classical* s klavíristou Emanuele Axem. S tím poté Perlman na spolupráci navázal, když roku 2015 vydali nahrávku houslových sonát Gabriela Faurého (A-dur, op. 13) a Richarda Strausse (Es-dur, op. 18) pro vydavatelství Deutsche Gramophon.

4.4 Vladimír Ashkenazy

Dalším významným klavíristou, který měl na Perlmana výrazný umělecký vliv, je virtuóz ruského původu Vladimír Ashkenazy. Jejich první společná nahrávka vznikla již roku 1968 (vydaná 1969) pro společnost Decca. Nahráli houslovou sonátu A-dur C. Francka a Brahmsovo hornové trio Es-dur op. 40. Pro tuto skladbu se k nim připojil Barrym Tuckwell, někdejší sólohornista Londýnské filharmonie, který je dnes považován za jednoho z nejlepších světových sólistů na lesní roh. V roce 1969 vyšla ještě jejich druhá společná nahrávka, tentokrát dvou Prokofjevových houslových sonát (op. 80 a 94 a). Jde o vůbec první Perlmanovy desky pro společnost RCA Red Seal – nahrávací smlouva byla součástí výhry na Leventrittově soutěži roku 1964.

Perlmanovým a Ashkenazyho největším společným projektem, který trval přes deset let, je nahrávka kompletních Beethovenových houslových sonát a později ještě klavírních trií s violoncellistou Lynnem Harrellem. Podle Perlmanových slov šlo o postupný proces. Kreutzerovu sonátu (devátou) například nahrávali dva a půl roku. Perlman vzpomíná, že spolu často vedli debaty (občas hraničící s hádkami) o hudbě a byli schopní se dohadovat o úplném detailu několik hodin.

Tento způsob práce ale oběma vyhovoval, a kromě hudebního růstu vedl také k dlouholetému vzájemnému přátelství a respektu. Perlman jejich společné hraní okomentoval takto: „Pokaždé, když hraji s ním [s Ashkenazym], je mé hraní něčím zvláštní a jiné než obvykle.“

Ashkenazy na jejich společnou práci vzpomíná také velmi rád. Prý si ji velmi užíval a užíval si i přátelské, i když občas poněkud dlouhé, diskuze s Perlmanem. Vždy nakonec došli ke kompromisu přijatelnému pro obě strany. Projekt nahrávání Beethovenových sonát dokončili roku 1977, po téměř deseti letech, když v *Kingsway Hall* v Londýně nahráli poslední chybějící sonátu č. 10 G-dur. Dále pak ještě v roce 1985 společnost EMI Classics vydala komplet jejich nahrávek Beethovenových houslových sonát a výběr Uherských tanců Johanessa Brahmsa.

Kompletní Beethovenovy klavírní tria s violoncellistou Lynnem Harrellem vyšla roku 1986 ve vydavatelství EMI Classics. Dále pak v tomto obsazení nahráli ještě Brahmsova tria (1994), Trio op. 50 P. I. Čajkovského (1981), a pro společnost Decca v roce 1995 Ravelovo klavírní trio a houslovou a violoncellovou sonátu C. Debussyho.

4.5 Samuel Sanders

V neposlední řadě spolupracoval Perlman velkou část své kariéry se spolužákem z Juilliard School of Music, klavíristou Samuelem Sandersem. Toto duo fungovalo přes třicet let – od roku 1966 až do Sandersovy smrti roku 1999. S ním pracoval na repertoáre čistě houslovém, kde klavír opravdu hrál pouze doprovodnou roli. Spolu nahráli kompletní Kreislerovo dílo pro housle – 3 CD mezi lety 1976 až 1980 pro společnost Angel Records, roku 1979 vyšlo jejich CD *Encores* s drobnými virtuózními houslovými kusy, nebo roku 1985 CD se skladbami pro housle Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Dalo by se říci, že Sanders byl Perlmanovým „dvorním korepetitorem“. Absolvovali spolu několik světových turné pod Perlmanovým jménem, doprovázel ho při jeho výstupech v americké televizi a dohromady spolu vytvořili 12 nahrávek, z toho dvě oceněné cenou Grammy. Sanders také doprovázel slavné duo Perlman-Zukerman.

4.6 Pinchas Zukerman

S Pinchasem Zukermanem vyrazili jako duo poprvé na turné roku 1977, kdy koncertovali po hlavních evropských metropolích klasické hudby. Začínali v Paříži a končili v Londýně. Dočkali se nadšených ohlasů. Někteří kritici toto uskupení dokonce nazývali jako zázračné. Tak tomu z určitého úhlu pohledu určitě bylo: naposledy společně koncertovaly dvě takto významné houslové osobnosti v padesátých letech. To na společné turné vyjeli Isaac Stern a Yehudi Menuhin.

Styl hraní Perlmana a Zukermana byl velmi odlišný, ale možná právě proto se skvěle doplňovali a z této spolupráce vzniklo mnoho výtečných nahrávek. Lidé si

je dokonce často pletli. Oba jsou houslovými virtuózy světové úrovně pocházejícími z Izraele, oba studovali na Juilliardu a dokonce u stejného profesora (Ivana Galamiana) a oba jsou laureáty Leventrittovy soutěže (Zukerman vyhrál tři roky po Perlmanovi – v roce 1967 získal dělenou první cenu s Kyung-wha Chung.)

Repertoár, který na konci turné v Londýně nahrávali na *Royal College of Music* pro Angel records, se skládal ze 2 capriccií pro dvoje housle od Henryka Wieniawského, Dua Concertante Louise Spohra a Passacaglii od Johana Halvorsena. Po pauze následovala dua J. M. Leclaira a W. A. Mozarta a jako přídavek zaznělo další capriccio od Wieniawského. Velmi ceněným a výjimečným Zukermanovým talentem je pohotové střídání hry na housle a na violu bez jediného technického či intonačního zaváhání, za což si získal obdiv publika i v tomto programu.

Postupně spolu secvičili a nahráli většinu děl z literatury pro dvoje housle – kromě již zmiňovaného programu například Bartókova dua (Angel records, 1978), Prokofjevovu sonátu pro dvoje housle, dua Šostakoviče a suitu Moszkowského (EMI Classics, 1980) a Mozartovu Koncertantní symfonii pro housle a violu Es-dur, KV364 a Concertone C-dur pro dvoje housle, KV190 se Zubinem Mehtou a Izraelskou filharmonií (Deutsche Gramophon, 1985). Za zmínku určitě stojí také jejich dřívější nahrávka Bachových dvojkonzertů z roku 1972 s Danielem Barenboimem a Anglickým komorním orchestrem. Ve většině případů je na klavír či cembalo doprovází již zmiňovaný Samuel Sanders.

Spolupráce Perlmana a Zukermana se však neomezovala pouze na skladby pro dvoje housle či housle a violu. S violoncellistou Lynnem Harrellem nahráli Serenády L. van Beethovena a E. Dohnányiho (Columbia Masterworks, 1979) a Beethovenova tria pro housle, violu a violoncello (EMI Classics, 1992). K tomuto uskupení se také připojil hobojista Ray Still pro nahrávání hobojových kvartetů W. A. Mozarta, J. V. Stamice, J. K. Vaňhala a J. C. Bacha (Angel records, 1981) a se stejným hobojistou také natočili Triosonáty J. C. Bacha, C. P. E. Bacha a J.G.Goldberga s violoncellistou Timothyem Eddym a Samuelem Sandersem na cembalo (Angel records, 1982).

Velkou událostí na scéně klasické hudby bylo vystoupení tří velkých houslistů, Perlmana, Zukermana a Sterna, roku 1980 v Lincolnově centru v New Yorku u příležitosti Sternových šedesátých narozenin. Za doprovodu New Yorské filharmonie řízené Zubinem Mehtou zahráli Vivaldiho koncert pro troje housle F. 1, č. 34.

4.7 Ostatní

Slavná je také živá nahrávka pro Deutsche Gramophon z izraelského *Hubermanova festivalu* z roku 1982, kdy si čtyři dobří přátelé a přední světoví houslisté, Itzhak Perlman, Pinchas Zukerman, Isaac Stern a Shlomo Mintz, „rozdělili“ Vivaldiho čtyři roční období a každý spolu se Zubinem

Mehtou a Izraelskou filharmonií zahrál jeden. Společně pak předvedli také Vivaldiho Concerto grosso pro čtvery housle B-dur RV 580.

Z dalších slavných spoluhráčů, s nimiž však Perlman spolupracoval spíše jednorázově, můžeme jmenovat také známou argentinskou klavíristku Marthu Argerich. S tou nahrál dvě alba – první nazvané *Music from Saratoga* je živá nahrávka jejich společného koncertu z roku 1999, na kterém zazněla Beethovenova „Kreutzerova“ sonáta a sonáta A-dur Césara Francka, a druhé z roku 2017 pro Warner Classics, na kterém si můžeme poslechnout sonátu a-moll a Fantazijní kusy Roberta Schumanna, Brahmsovo scherzo z „FAE“ sonáty a Bachovu čtvrtou Sonátu C-dur, BWV 1017.

5 Další profesní aktivity

Perlman se s velkou oblibou věnuje také žánrům přesahujícím klasickou hudbu.

5.1 Jazz

S klavíristou André Previnem nahráli celkem tři jazzová alba – *Easy Winners* (1975), *A Different Kind of Blues* (1980) a *Its A Breeze* (1981). Skladby na desce *A Different Kind of Blues* zkomponoval sám Previn. Jejich ansámbl doplnili známí jazzoví muzikanti: kytarista Jim Hall, kontrabasista Keith Moore „Red“ Mitchell a bubeník Shelly Manne. Roku 2003 byla vydaná kompilace všech Perlmanových jazzových desek pod názvem *The Jazz Album*.

Perlman také spolupracoval s jazzovým uskupením *The Modern Jazz Quartet*. Tvořili jej pianista John Lewis, vibrafonista Milt Jackson, kontrabasista Percy Heath a bubeník Connie Kay. Společně vystoupili roku 1987 v hotelu Mariott Marquis v New Yorku. Koncert završili provedením slavné písně *Summertime* George Gershwin, z čehož existuje dodnes velmi populární nahrávka.

V neposlední řadě nahrál Perlman v roce 1994 desku *Side by Side* s jedním z nejznámějších jazzových pianistů Oscarem Petersonem.

5.2 Klezmer

Perlman také výrazně přispěl k rozšíření tradiční židovské světské hudby zvané klezmer. V roce 1987 vyšlo album s názvem *Tradition*, které nahrál spolu s Izraelskou filharmonií. Album obsahuje nejznámější židovské lidové melodie. V letech 1995 a 1997 pak vydal dvoudílné album nazvané *In The Fiddler's House*. V roce 2005 vyšlo další album věnované klezmeru – *A Jewish Violin*.

5.3 Filmová hudba

Dalším žánrem mimo klasickou hudbu, kterému se Perlman s oblibou věnuje, je hudba filmová. Nejznámější filmovou skladbou, kterou Perlman nahrál, je slavné téma z filmu *Schindlerův seznam*. Zkomponoval ji světoznámý skladatel filmové hudby John Williams a Perlmanovi ji věnoval. Ten ji při mnoha příležitostech také veřejně provedl. Snímek získal *Cenu Akademie* (jinak také známou jako *Oscar*) za nejlepší hudbu.

Roku 1996 Perlman s Williamsem vydali album s filmovou hudbou nazvané *Cinema Serenade*. Perlmana na něm doprovází Pittsburský symfonický orchestr vedený právě Johnem Williamsem. Kromě Schindlerova seznamu se Perlman ujal například také provedení Williamsovy hudby k filmu *Gejša* z roku 2005. Spolupracoval na ní se svým kolegou a přítelem violoncellistou Yo-Yo Mou.

5.4 Pedagogická činnost

Od sedmdesátých let se Perlman aktivně věnuje pedagogické činnosti. Podle jeho slov je výuka studentů velmi důležitá pro jeho osobní rozvoj jako interpreta. Na tak vysoké úrovni houslové hry musí neustále věnovat pozornost nejmenším detailům. Říká: „Když učíte ostatní, učíte sami sebe.“

V roce 1975 se ujal místa profesora na konzervatoři *Brooklyn College* a v roce 2003 obsadil místo profesora houslí na Juilliard School uvolněné jeho bývalou profesorkou Dorothy DeLay. Podle jejího odkazu dodnes učí – snaží se především přimět studenty přemýšlet, poslouchat se, zapojit vlastní kreativitu a vytvořit vlastní pojetí skladby. Zásadně jim nedává přesné návody a postupy, jak se skladbou naložit.

Mezi nejvýznamnější české Perlmanovy studenty patří například houslisté Josef Špaček a Pavel Šporcl.

Když Perlman vyjede na turné, s oblibou při této příležitosti organizuje kurzy pro místní talentované houslisty. Vždy se je snaží motivovat, chválí je a spíše nabízí inspiraci, než aby opravoval každou chybu na jejich výkonu.

Perlmanova žena Toby založila roku 1994 program pro mladé talentované hráče na strunné nástroje a klavíristy s názvem *The Perlman Music Program*. Jeho cílem je vytvářet pro mladé nadané hudebníky příznivé prostředí a podmínky pro rozvíjení talentu bez ohledu na jejich finanční zázemí. Také jim nabízí celoroční příležitosti k cestování, možnost vystupovat na koncertech a jezdit za skvělými profesory na konzultace. Perlman stojí v čele profesorského sboru, tvořeného předními světovými umělci, kteří mladé studenty učí.

Perlman se o své zkušenosti a názory na houslovou hru dělí také s širokou veřejností prostřednictvím svého kanálu na YouTube. Tam pravidelně přidává videa, ve kterých rozebírá technické problémy hry na housle, interpretační otázky a odpovídá na dotazy, které mu lidé zasílají.

5.5 Dirigování

V posledních dvaceti letech se Perlman začal věnovat také dirigování. V roce 2001 přijal místo hlavního hostujícího dirigenta v *Detroitském symfonickém orchestru*. Na této pozici působil až do roku 2005. Mezi lety 2002 a 2004 pracoval jako hudební poradce *Saint Louiského symfonického orchestru*.

V listopadu roku 2007 byl jmenován uměleckým ředitelem a šéfdirigentem *Westchesterské filharmonie*. S mnoha dalšími tělesy vystoupil jako hostující dirigent. Z těch nejznámějších můžeme jmenovat třeba *Berlínskou filharmonii*, *New Yorskou filharmonii*, *Londýnskou filharmonii*, *Královský orchestr Concertgebouw* a samozřejmě *Izraelskou filharmonii*, se kterou podnikl i několik turné po celém světě. S velkou oblibou s orchestry provádí dílo Ludwiga van Beethovena. Perlman tvrdí, že se v životě věnuje třem oblastem, které se navzájem ovlivňují a doplňují. Těmi jsou samotná hra na housle, výuka studentů a dirigování.

6 Nástroje

Perlman dnes hraje převážně na nástroj *Soil Stradivarius* z roku 1714. Poprvé se s houslemi setkal, když mu bylo 23 let. Tenkrát ho na ně nechal zahrát jejich předchozí majitel, houslový virtuóz Yehudi Menuhin. Perlmana nástroj naprosto okouzlil: „Zahrál jsem na ně tři noty a myslel jsem, že zemřu. Nemohl jsem tomu uvěřit.“. Žádal tedy Menuhina, aby v případě, že bude mít v úmyslu nástroj prodat, kontaktoval nejprve jeho. Dokonce najal člověka, aby pro něj nástroj kontroloval. Chtěl si pojistit, že se mu neztratí. V roce 1986 se mu konečně podařilo vysněné housle koupit. Vzpomíná však, že tato možnost nepřišla v nejvhodnější možnou dobu. Bylo to jen pár týdnů po tom, co s manželkou koupili dům. Perlman se však nástroje nehodlal vzdát, a tak si museli vzít další půjčku.

Než si Perlman mohl koupit vysněného Stradivariho, hrál na jiný skvělý nástroj s názvem *Kreisler Bergonzi* známého italského houslaře Carla Bergonziho. Nástroj vznikl v Cremoně roku 1740. Houslista Fritz Kreisler, po kterém jsou housle pojmenované, na ně hrál přes deset let ke konci své kariéry. Perlman na nástroj nahrál například Chačaturianův houslový koncert. V současnosti nástroj vlastní nadace *Dextra Musica*, která jej pronajímá norskému houslistovi Gurovi Kleven Hagenovi.

Dalším nástrojem, který Perlman v současnosti vlastní, jsou housle z dílny Bartolomea Giuseppe Guarneriho „del-Gesú“. Byly postaveny roku 1743 v Cremoně a jsou zvané *Sauret* po jejich předchozím vlastníkovi, francouzském houslistovi Émilu Sauretovi.

7 Ocenění

Perlman je držitelem patnácti cen *Grammy* za jeho sólové i komorní nahrávky z oblasti klasické hudby a čtyř cen *Emmy*, mimo jiné za dokument o jeho turné do Ruska – *Perlman in Russia*. Navíc mu byla roku 2008 udělena zvláštní cena *Grammy* za celoživotní úspěch a přínos v oblasti hudebních nahrávek.

V roce 1986 ocenil Perlmana prezident Ronald Reagan *Medailí Svobody* pro nejvýznamnější naturalizované občany. Od prezidenta Billa Clintona obdržel v roce 2000 *Národní medaili umění*, což je nejvyšší možné ocenění pro umělce udělované vládou Spojených států. V roce 2003 mu bylo uděleno *Vyznamenání Kennedyho Centra* za celoživotní přínos americké kultuře v oblasti múzických umění. Do třetice byl Perlman oceněn v roce 2015 *Prezidentskou Medailí Svobody*, kterou obdržel z rukou prezidenta Baracka Obamy. Prezidentská Medaile Svobody je nejvyšší cena udělovaná americkým civilistům za významný přínos společnosti a zájmům Spojených států. V roce 2016 se stal držitelem *Ceny Genesis* udělované izraelským premiérem osobnostem, které dosáhly znamenitosti a uznání ve svém oboru.

Perlman mnohokrát vystoupil na slavnostním udílení cen Emmy, Grammy a Akademie a také několikrát zahrál v Bílém domě, například při příležitosti návštěvy britské královny Alžběty II. Je pravidelným hostem populárních amerických talkshow, ve kterých přibližuje klasickou hudbu široké veřejnosti.

8 Závěr

Itzhak Perlman je jednou z nejvýraznějších osobností v oblasti houslové hry a klasické hudby vůbec. Za svou dlouhou a úspěšnou kariéru, která pokračuje dodnes, spolupracoval s velkým množstvím velkých hudebníků a téměř se všemi špičkovými světovými orchestry.

Jeho hudebním přínosem je obrovské množství nahrávek pokrývajících téměř celý klasický houslový repertoár, nahrávky dalších žánrů, jako je jazz, klezmer a filmová hudba, ale také výchova nové generace mladých hudebních profesionálů, popularizace klasické hudby pro širokou veřejnost a šíření hudebního odkazu židovské kultury, ze které pochází. Četná ocenění, jejichž je držitelem, mu byla udělena zajisté právem.

Doufám, že tato práce poskytne čtenáři stručný vhled do Perlmanova dosavadního života a představu o důležitých událostech a setkáních, které ho jakožto interpreta ovlivnily. Také je mou nadějí, že tato práce podnítl zájem o Perlmanovo pojetí houslového repertoáru a jeho přínos hudebnímu světu.

9 Seznam použité literatury a zdrojů

Carol H. Behrman. *Fiddler to the World: The Inspiring Life of Itzhak Perlman*. USA: Shoe Tree Press, 1992.

Itzhak [film]. Režie Allison Chernick. USA: Greenwich Entertainment, 2017.

Perlman in Russia [film]. Režie Robert Dalrymple. Německo: CMajor, 1991.

Perlman, Zukerman, Du Pré, Mehta, and Barenboim rehearse and perform Schubert's "Trout" Quintet [film]. Režie Christopher Nupen. Velká Británie: Allegro Films London, 1970.

Itzhak Perlman & Ashkenazy recording Beethoven's Sonata No. 10, Op. 96 [film]. Režie Christopher Nupen. Velká Británie: Allegro Films London, 1975.

Itzhak Perlman and Pinchas Zukerman: Grand Duo (I) [film]. Režie Christopher Nupen. Velká Británie: Allegro Films London, 1977.

Itzhak Perlman and Pinchas Zukerman: Grand Duo (II) [film]. Režie Christopher Nupen. Velká Británie: Allegro Films London, 1977.

Itzhak Perlman, Virtuoso Violinist [film]. Režie Christopher Nupen. Velká Británie: Allegro Films London, 1978.

Ashkenazy Observed [film]. Režie Christopher Nupen. Velká Británie: Allegro Films London, 1987.

Kanál na YouTube Itzhaka Perlmana [online]. 2006. Dostupné z: <https://www.youtube.com/channel/UCQ-1OLVBbBoObtTkrFbeObg>

Webové stránky Itzhaka Perlmana [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.itzhakperlman.com/>

Rozhovor pro Academy of Achievement [online]. 2017. Dostupné z: <https://achievement.org/achiever/itzhak-perlman/#interview>